

ИРИС ВОЛФ: „НЕЯСНИТЕ ОЧЕРТАНИЯ НА СВЕТА“ (откъс)

Превод от немски език: Виолета Вичева

Романът ще бъде издаден през 2022 г. от издателство „Аквариус“

Ирис Волф е родена през 1977 г. в Херманщат (Сибиу), семейството ѝ е част от немскоезичната общност в Банат. През 1995 г. се премества заедно с близките си в Германия, където завършва литература, теология и графика и изобразително изкуство в Марбургския университет. Дебютният ѝ роман *Halber Stein* излиза през 2012г., а излезлият през 2020 г. роман *Die Unschärfe der Welt*, от който е предложеният откъс е номиниран за Германската литературна награда, както и за Наградата на Лайпцигския панаир. В литературата си Волф често се връща към родното си място и изобразява живота на германското малцинство в Седмиградско, в *Неясните очертания на света* тя разказва историята на четири поколения.

Виолета Вичева е преводач от немски език и доктор по немскоезична литература. След няколко превода на литература за деца и на хуманитаристика, това е първият ѝ превод на художествена литература за възрастни. Излизането на книгата предстои през 2022 г. и е подпомогнато от TRADUKI.

Остави ми детето.

Това изречение не бе просто в мислите на Флорентине, тя не го изрече на глас. Уповаваше се на него. Беше се запечатало в нея, беше с нея през цялото време. Първо в каруцата, после във влака към Арад, където взе такси от гарата до болницата. Остави ми детето. Прозвучаваше в снега, прехвърчаше като снежинките край пътя, търкаляше се с нея по релсите, ритмично, на тласъци. Някакво тънко свистене в него звучеше като предупреждение. В таксито изречението стана зърнесто и твърдо, заседна в хранопровода ѝ, натежа в стомаха ѝ, в юмруците, в устата. Остави ми го, моля.

Валеше сняг от седмица. Първо малки, безобидни снежинки, които посипаха двора, все едно гърба на животно. Покриха къщите, отначало не се задържаха само върху

камбанарията. Всяка – една от безброй уникати – изпратена, за да изчезне всичко – близките села, ниви, хълмът на хоризонта и накрая самият хоризонт. Ханес се беше отказал да рине снега от двора, стигаше му да разчиства изхода към улицата и пътя до съседната къща. Излизаше три пъти на ден и му се струваше, че преспите отстрани са станали високи около метър.

През тези галерии предиобед бе превел Флорентине, от двора, през улицата, покрай църквата. На главната улица имаше една единствена каруца. На капрата – мъж в кожух и калпак, сгъшен, все едно спи. Флорентине и Ханес се спогледаха. Тя кимна. Когато го приближиха, мъжът се изправи. Качи се на карусерията, вдигна капаците на няколко бъчви и започна да хвали стоката в тях. В първата телата на рибите гледаха в една посока, коремите – сребристи, гърбовете – сиво-черни, сякаш пасаж в морето, готови всеки миг да се стрелнат наобратно. В друга бяха наредени като звезда – опашката към средата, главата навън – дузини глави, хриле, очи.

Ханес обясни каква е ситуацията, пхна пари в ръцете на мъжа, накрая купи даже риба от него, за да се съгласи. Рибата свърши на боклука. След това пътуване Флорентине никога нямаше да вкуси осолена херинга.

Мъжът шибна коня. Ханес направи с тях няколко крачки, сякаш искаше да тръгне с каруцата. Флорентине гледа назад, докато той не се загуби зад един завой. Малко след това изчезна и селото. Шейнилата се плъзгаха по снега, товарът дрънчеше, едно звънче звънтеше, ясно, непрестанно, а когато докосваше корема си, на Флорентине ѝ се струваше, че чува звука от чупещо се стъкло. Всеки завой беше като предишния, всяка група дървета – повторение на отминатите. Нямаше цветове, нямаше ясни очертания, само плъзгането на каруцата, чистия звън и миризмата на осолена риба. Когато стигнаха голото шосе, където нито дървета, нито къщи спираха вятъра, тя видя как каруцата се подхлъзна. Бъчви и риби се катурнаха – голяма ръка ги разпръсна невъзмутимо в снега – сиво-черен мотив в безкрайната белота.

Мъжът мълчеше. С периферното си зрение Флорентине виждаше, че я изучава, че отдавна е забелязал как е скръстила ръце пред корема си и как се подпира, когато минават през неравности. Водеше коня по средата на пътя, намаляваше темпото в завоите – беше разбрал каква е ситуацията. Очите му между шапката и кожуха бяха единственото, което тя можеше да види. Нито възрастта му можеше да се определи, нито дали лицето му беше красиво, или в него имаше нещо от грубостта на ръцете. Флорентине му беше благодарна. Познаваше добре

пътищата, успяваше да се ориентира по едва забележими знаци, по храсти и дървета, които за нея не значеха нищо. Знаеше при кое дърво трябва да завие, заобикаляше, когато се задаваха препятствия, които тя забелязваше твърде късно. Вероятно от години кръстосваше тези пътища, лято и зима, с осолена риба, която изхранваше него и семейството му.

„Точно румънец ли“, би казал баща ѝ. Но в момента този мъж ѝ беше по-близък от всеки друг.

Снегът бе прострял навсякъде белота, която постепенно донесе на Флорентине тревога, накара я да обикаля неспокойно от стая в стая – стаи, с които все още не беше свикнала. Имаше чувството, че помещенията ги наблюдават, че не им убягват дори прошепнати думи и дребни жестове, че къщата отдавна вече ги познава – жена с луничава кожа, слаба, почти кльощава, с клоширан панталон и бродирана камизола. Мъж с тъмна брада и среднодълга коса, който играе футбол и свири на китара, и е изпратен в западните покрайнини на страната, за да поведе за първи път свое паство. Двойка в средата на двайсетте си години, която прекарва вечерите в игри на карти. Която подхожда с подозрение към къщата с многото ѝ стаи, градината с лозите, дюлите, прасковите и крушите, точно както жителите на селото – към двамата. Флорентине беше израстнала в града и не знаеше какво да очаква от живота на село, какво щеше да ѝ коства, но въпреки това бе решена да направи всичко, за да бъде този експеримент успешен.

Следобед на предишния ден младежите от рождествената пиеса обикаляха от къща на къща. Всичко се случваше безшумно. Откакто валеше сняг, нямаше отварящи се или затварящи се порти, затръшване на врати, детски плач, подвижвания през дворовете. Снегът беше затворил шумовете в къщите, беше изчезнал дори кучешкият лай, подеман иначе безброй пъти на ден и всяка една нощ от някое куче и разнасян из цялото село. Винаги спираше изведнъж, настъпваше тишина, по-дълбока от преди това. Ако Флорентине трябваше да опише с една дума новия си живот, то това би била тази тишина.

Тя бе проследила младежите от кухненския прозорец. Шест фигури, обгърнати в бели роби, едва различими сред преспите сняг: Йосиф, Мария с булчински накити, два ангела, единият със скипър, другият с меч, бивол и магаре с дяволити лица и дълги рога. Когато вторият ангел извика Мария в преддверието на пасторската къща, Флорентине усети нещо горещо между краката си. В банята тя свали панталона си, кръв се стече по бедрото ѝ и капна

на пода. Акушерката ѝ даде кръвоспиращо лекарство. Когато на следващата сутрин прокърви отново, Флорентине веднага реши да тръгне. Искеше да отиде в болница, въпреки че заради снега до селото не пътуваха влакове.

По пътя към гарата мислеше за онова, което Ханес щеше да каже на днешната коледна служба – непобедим е онзи, който не търси победата, който оставя волята си в ръцете Господни. В този ден Флорентине не беше непобедима. Скръсти ръце пред корема си, притисна бедрата си и затвори очи. Но не намери тъмнина, само упорита белота.

Продавачът на риба изчака, докато пристигне влакът. Едва по-късно ѝ хрумна, че през целия път не бяха разменили нито дума. Когато влакът потегляше, тя избърса пролука в запотения прозорец. Той стоеше на перона, ръцете в джобовете на палтото, лицето затулено от шапката и яката. Кимна му и ѝ се стори, че и той кимна или може би, че вдигна ръка; веднага щом влакът напусна гарата, вече не можеше да си спомни.

„Дори някой“, помисли си, „който е бил единственият човек на света за някого, може да изчезне, сякаш никога не го е имало“.

Сред оплакванията, молбите и плача на другите жени, Флорентине едва разбираше какво ѝ казва лекарят откъм далечния край на леглото.

Действително ли беше попитал какво е взела?

Имаше плешиво теме и кокалести ръце, които вадеше от джобовете на престилката си, само за да си избърше носа. Досега никой не я беше прегледал.

– Нищо, не съм взимала *нищо*. Тук съм, за да спасите детето.

Флорентине се опита да стане. Една сестра, която стоеше до леглото, я натисна обратно. Тогава лекарят най-после благоволит да я прегледа. Постави глава на корема ѝ. Тя усети голямото му, студено ухо. Нещо се каза, записа, не можа да разбере какво. Лекарят излезе, без да обърне внимание на останалите жени. Сестрата ѝ подаде една синкава таблетка. Флорентине я разгледа с подозрение, глътна я. След това, най-сетне, тъмнина.

Когато се събуди, навън беше нощ. Постави длани на корема си, както бе правила последните шест месеца, долепени, с разтворени пръсти. Колкото и странно да звучеше, видя детето, успя да усети очертанията му. След вътрешните си измервания, се успокои. Стъпи на пода и, тъй като не откри обувките си, неохотно се изправи боса. На съседното легло лежеше момиче, най-много петнайсетгодишно, от Седмиградско, както се разбираше по нощницата.

Беше вперило очи в тавана, не се помръдваше. До него лежеше румънка, мърмореше си нещо, което звучеше като стихотворение, може би и като молитва. Жена, всъщност твърде стара, за да е бременна, седеше на ръба на леглото, държеше корема си и се люлееше напред-назад. Някой плачеше, други си говореха. Флорентине усети топъл, предупредителен гъдел във врата. Откъм прозореца я наблюдаваше жена, сякаш искаше да ѝ каже: „Престани да зяпаш другите.“ Усети как нещо натежава в нея. Въздухът беше лепкав. Гласовете станаха по-тихи, почти заглъхнаха, но все пак не спираха. Хрумна ѝ, че умишлено са ги сложили всички в една стая. Това освобождаваше лекарите от задължението да ги възприемат като отделни личности и така ставаше по-лесно да се раздават присъди откъм далечния край на леглото.

Тръгна по яркоосветения коридор. Нямаше никой. Най-после стигна до нещо, за което реши, че е тоалетна. Влезе, облегна се на вратата и затвори очи. Тогава помириса вонята. Нямаше тоалетни чинии, само две дупки. Тясното помещение рухна, когато тя осъзна какво има на пода, колко небрежно е изхвърлено и побутнато с метлата в дупките. Видя малките ръце, миниатюрните длани, още свити близо до тялото, извитите гръбначни стълбове, влечугоподобните глави с нежните затворени клепащи, розовата кожа, сините петна, кръвта. Флорентине успя единствено да се извърне към мивката и повърна.

Нежелана бременност се прекъсваше като скачаш от масата, вдигаш тежко или молиш някого да те удари силно в корема. Вещите жени в селото препоръчваха градински чай, арника, розмарин, магданоз, див пелин или ангелика във високи дози. Ако всичко това не помогнеше, се взимаше слабо концентрирана синилна киселина или се пробваше с игли за плетене. Жените, които опитваха подобни методи, рискуваха да останат безплодни.

Или с тях се случваше като с Ника.

Бяха се запознали в кметството, където чакаха на опашка да бъдат допуснати при някого. Ника смяташе, че чакането на опашка пред властите се брои за физическо упражнение и я освобождава от всякаква отговорност да спортува. В спестеното по този начин време, според нея, трябваше да се пие кафе. Или вишновка, а още по-добре – и двете.

Тя беше първата приятелка на Флорентине в селото. Няколко пъти седмично се срещаха на кафе и ликьор. Най-често в кухнята на Ника, където радиото свиреше, някое от трите деца си играеше, а във фурната или на котлона винаги имаше сладкиш или супа. Ханес

познаваше по миризмата къде е била Флорентине. Смесца от кухненски аромати, кафе и цигарен дим.

Ника, с цигара между пръстите и тънкият издигащ се дим, завихрян от движенията на ръцете ѝ, които подчертаваха, коментираха или поставяха под въпрос онова, което казваше, бяха първият образ в съзнанието на Флорентине, когато мислеше за приятелката си. След това светлозелените очи (с израз на нещо между очакване и дързост), бързият ѝ ум, иронията ѝ и как обичаше да се смее, което в същото време издаваше меланхолията ѝ. Семейно наследство, както казваше тя. Ника беше родена в Буковина, в село, където първият ѝ любим бе отнел живота си на осемнайсет. „Само не ставайте поети“, съветваше тя синовете си. „Умират млади и казват, каквото мислят, а не трябва; все едно от коя страна на гората.“

И Флорентине, и Ника забременяха през лятото. Но Ника не искаше друго дете. Инжектира си някакво лекарство, което даваха на кравите и умря в болки след три дни. В болницата отказаха да я лекуват. В Народна република Румъния нямаше аборти.

Лекарят със студеното ухо изписа Флорентине в края на седмицата. Кървенето беше спряло и нямаше какво повече да направят. По държането му съдеше, че вероятно още подозира, че сама е направила нещо срещу бремеността си, но не каза нищо. Радваше се, че може да си отиде удома. Да се махне от претъпканата стая, да спи в леглото си, да се изкъпе, да бъде с Ханес, който се беше опитал да я посети, но не го бяха пуснали, така беше научила Мариана, която научаваше всичко. Флорентине често беше сядала на леглото на циганката, отваряли бяха прозореца, за да гледат снега навън.

Мариана носеше широк, дълъг пеньоар и люлееше крака като някой, седнал на стена. Очакваше четвъртото си дете и от седмици беше в болницата. Все пак леглото до прозореца не се даваше на новачки. Тя знаеше как да получиш по-голяма порция, какво се прави, за да не ти изчезнат пантофите след чистенето и ѝ показва един етаж по-долу тоалетните, които използваша сестрите.

– Как разбираш всички тези неща – попитала я беше Флорентине.

– Като не питам.

– Като заидва синът ти – посъветва я Мариана на сбогуване – започни да се качваш и да слизаш по стълбите. Не позволявай на тия дяволи да те вържат за леглото.

Флорентине не се изненада особено, когато циганката спомена син. Собствените ѝ вътрешни измервания я бяха навели на същото заключение. Във влака сложи длани на корема си, долепени, с разтворени пръсти, и се концентрира върху очертанията на момчето. След известно време забеляза, че пътува в грешна посока. Слезе на следващата гара и се озова на пуст перон. Кога щеше дойде следващият влак, не се знаеше. Гарите в Банат бяха направени така, сякаш не съществуваше необходимостта някой да стигне някъде.

Вече не валеше сняг. Небето беше воднисто синьо, врани описваха дъги над полето. И докато Флорентине отчупваше висулки от навеса и ги поднасяше към устата си, всичко се преобразяваше.

Синьото потъмняваше, дъгите изчезваха.

Тя седна на един камък и зачака влак, който да я върне пак в Арад.